

Moderne karakterer som mønsterbryderens bedste ven

Arne R. Steinmark, ansvh.
chefredaktør & adm. direktør i
Mediehuset Ingeniøren

Kommentar til Lars Ulriksen og Hanne Leth Andersen: Hvad sker der med vores uddannelser? – Læringsmæssige konsekvenser af karakterer, MONA 2015(2).

Betyder karaktergivning i folkeskolen og optagelseskrav til gymnasiet at vi grundlæggende er ved at ændre på det danske uddannelsessystem og skade læringsprocessen? Ja, argumenterer forfatterne i den aktuelle analyse med afsæt i bl.a. motivforskning og statistikker. Læser man ind i teksten, er det imidlertid muligt at stille spørgsmålstegn ved grundlaget for konklusionen: Hvad kan den refererede undersøgelse i motivforskningen egentlig sige noget om? Hvilke grundlæggende antagelser lægger forfatterne ind i karakterbegrebet? Hvilke perspektiver der arbejder mod hypotesen, har forfatterne undersøgt?

Min kommentar kan ikke på nogen måde blive fyldestgørende. Men jeg vil gerne her prøve at tegne en kontekst for karaktererne der ender et andet og bedre sted end den destination forfatterne sender dem hen til. Illustrationen hviler på to antagelser: 1. Uddannelsessystemet er en funktion af sin tid. 2. De fleste mennesker har brug for løbende feedback for at blive dygtigere.

Funktion af sin tid

At kombinationen af digitalisering og globalisering i dramatisk omfang ændrer samfundet og den enkeltes liv, er både sandt og en banal konstatering. Nedbrydende (disruptive) teknologier og strukturelle forandringer vender op og ned på alle grene af erhvervsliv og beskæftigelsesområder – herunder undervisningssektoren. Det er en verden med få sikre holdepunkter som den opvoksede generation træder ud i. Det påvirker de unges selvbillede, værdier og omgangsformer.

Det almene gymnasium kan da blive tilflugts- og opholdssted for mange usikre der vinder tid i konfrontationen med svære uddannelsesvalg. Samtidig er det talentfabrik

for præstationsorienterede, målbevidste elever. I disse år går hele tre fjerdedele af en årgang gennem døren til gymnasieskolerne. Man taler da om massegymnasiet der opfylder andre behov og løser en anden opgave end det for eliten oprindelige dansesgymnasium der er udtænkt i en helt anden tid.

Gymnasiet fungerer nu som trædesten til videregående uddannelser der former studerende til et vidtforgrenet arbejdsmarked. Men det er også en blindgyde der belønner udsatte elever med et åg af mindreværd og forspildte muligheder.

Karakterer kan fungere som det redskab der undervejs og før valg af (ungdoms) uddannelse hjælper den unge til at tænke over og træffe valg i forhold til evner, indsats og interesser. Og adgangskrav hjælper samfundet med at skubbe eleverne hen til områder hvor de en dag kan forvente at få arbejde og skabe sig en tilværelse. Slutmålet om et godt arbejde er her forudsat som den gensidige overenskomst staten har om velfærdssamfundet med den opvoksende borger. Men det kan man naturligvis være uenig i.

Dygtig af feedback

Forfatterne finder karaktergivning problematisk. Et hovedargument herfor finder de i motivforskningen om akademisk selvpåført handicap. For lægmanden ser begrebets rækkevidde dog ikke ud til at være fyldestgørende afdækket (Schwinger, 2013). Fagkritiske spørgsmål trænger sig på: Hvilke resultater kan man med rimelighed overføre mellem lande der har vidt forskellige undervisningstraditioner og evalueringskultur – amerikansk, dansk, kinesisk? Faglighed i objektive fag som matematik er anderledes end i fortolkende fag som dansk, så i hvilken udstrækning kan der med rimelighed ekstrapoleres?

Og lige på: Er det virkelig karaktergivning i sig selv der er et problem? Er det den type viden vi tester hos eleven? Er det måden vi gør det på? Er det at karakterer dukker op som pludselige stopprøver til sidst? Er det associationerne til den djævelske “sorte skole”?

I Danmark evaluerer og styrer mange privatskoler elevernes udvikling med karakterer fra lave klassetrin. Det er foregået i årtier. Derfor virker det lidt underligt at forfatterne antyder et tilsyneladende øget “karakterræs” som noget nyt eller for den sags skyld kritisabelt. Konkurrence med sig selv kan gøre en dygtigere og hjælpe en til at besidde de faglige forudsætninger hvis man skal være eksempelvis ingeniør: Man kan ikke forhandle eller fortolke sig til at en bro skal bære en ønsket belastning.

Udfordringen er så om karaktergivning hæmmer mønsterbrud og social mobilitet som forfatterne peger på. Det kommer vel an på hvordan karaktergivning bliver brugt. Digitale e-learningssystemer har potentialet til at skabe en gennemsigtig og tæt, løbende forbindelse mellem en lærer og en elevs faglige udvikling uden at involvere

hele klassen. Brugt rigtigt kan folkeskolelæreren anvende sin tid så elever der ikke kommer fra højtuddannede hjem, får en støtte der ikke er mulig med traditionel undervisning i klasselokalet.

Moderne læringsplatforme baseret på eksempelvis gamification behøver dermed ikke at udgøre en modsætning mellem præstation og læring. En dokumenteret forståelse for Ohms lov i form af en karakter kan være et fint udtryk for en læringskvalitet og dermed rigere end den simple talværdi som forfatterne vil reducere karakteren til. Uden indsigt fremstår det elektriske lys som magi, og karakteren er et sikkert vidnesbyrd for afmystificeringen af verden. Ja, karakteren i den optik kan sammen med den gode lærers indsats være med til at antænde en faglig interesse og skabe vigtig motivation for at eleven kan forstå og agere i sin hverdag og vælge en fremtid. Den dag eksamen står for døren, er karaktergivningingen ikke en rystende oplevelse, men en naturlig afslutning på et skoleforløb.

Mht. forfatterens udmærkede idé med interviews og screening som karaktersupplement ved optagelse vil jeg blot notere at det amerikanske statsuniversitet UCLA der bliver anvendt som eksempel, koster adskillige tusind i ren undervisning for en bachelorstuderende om året at deltage i. Det forhold hører med i vurderingen ...

Det jeg savner i diskussionen om karakterer, er derfor ikke at mere rummelige elevkrav skal skabe social balance i gymnasiet på bekostning af faglighed. Det generelle vidensniveau og de faglige forudsætninger hos elever og studerende op gennem uddannelsessystemet bliver hyppigt kritiseret af underviserne i medierne. Derimod efterlyser jeg metoder der gør mønsterbrud langt mere sandsynlig. Og metoder som kan rehabiliterer erhvervsuddannelserne ved at bedømme praktisk viden og snilde hos eleverne i balance med de akademiske fag. Her er måden vi anvender teknisk feedback, tests og karakterer vigtige instrumenter.

Inden for rammerne af det system og den samfundsmodel vi kender, vil konkret viden, forståelse for sammenhænge og udfordrende nysgerrighed stadig være en kritisk forudsætning, skal de mange finde beskæftigelse på fremtidens arbejdsmarked. Ellers forsvinder jobbene til næste lavtlønsland eller de intelligente robotter.

Den tænksomme implementering af et konsekvent og kærligt feedbacksystem der tydeligt måler hvad eleven lærer sig gennem uddannelsessystemet, sikrer det ikke sker. For det er ikke karakteren i sig selv – det er måden og det den anvendes på. Om kravet så er et gennemsnit på 02, 4 eller 7 – og/eller inden for særlige fag – er til gengæld en helt anden diskussion.

Referencer:

Schwinger, M. (2013). Structure of Academic Self-Handicapping: Global or Domain-Specific Construct? *Learning and Individual Differences*, 27, s. 134-143. Elsevier.